

O potřebě legislativních změn v životním prostředí

Ing. Jiří Klicpera CSc.,

Nezávislý ekolog a znalec klicpera@iol.cz

Souhrn

Legislativa dotýkající se životního prostředí je složitá a zasahuje do mnoha oblastí. Vývoj v poslední době se ubíral poměrně složitými cestami, závislými na okamžitých náladách a složení Parlamentu ČR a tak se není co divit, že v zákonech se objevuje celá řada změn a novel, často protichůdných. To se týká nejen zákona o vodách, ale i ochrany ovzduší, odpadů, souvisejících opatření v havarijní prevenci a výkonu pravomocí. Dotčené jsou ale i další oblasti našeho běžného života. Účelem tohoto příspěvku je upozornit na alespoň některé nesprávnosti a na souvislosti řady legislativních opatření vedoucích k praktickým problémům.

Klíčová slova: *Vodní hospodářství, Odpadové hospodářství, Ochrana ovzduší, Průmyslové požáry a havárie, Reporting,*

Key words: *Water management, Waste management, Air protection, Industrial Fires and Accidents, Reporting*

Legislativa životního prostředí ČR je velmi silně svázána s předpisy Evropské Unie. Vzali jsme na sebe toto břemeno, i když některé naše předpisy a zejména technické normy byly již předtím v některých bodech přísnější, ale ne všechny změny a úpravy byly nařízeny direktivně z EU. Celou řadu věcí jsme si zkomplikovali sami nekompetentní prací našich zákonodárců nebo úředníků.

Zákon o vodách

V roce 2000 byl projednán a schválen Vodní zákon 254/2001 Sb. (dále jen VZ), který nahrazoval předchozí legislativní úpravu a rozdělil sféru nakládání s vodami na oblast vodovodů a kanalizací v gesci Min. zemědělství, a vod všeobecně v gesci MŽP, včetně dozorových funkcí. Mezi tím někde pluje Česká inspekce životního prostředí, formálně podřízená MŽP a zasahující do sféry MZe, ale i do sféry Ministerstva průmyslu a obchodu a zčásti i do stavebnictví ve sféře MMR. Záměrem bylo původně, aby MZe mělo ve vodách výkonnou funkci a MŽP dozorovou a legislativní. Kompetence se ale nevyjasnily dostatečně, takže například správa vodovodů a kanalizací zasahuje do správy vodních toků a nádrží a kompetence obou ministerstev se prolínají a občas dochází ke sporům, kam co patří a kdo je za co odpovědný. Jde jenom o peníze, např. o různé dotační tituly ve sféře vodních zdrojů. Tyto třecí plochy se projevují také ve zmatku, který vzniká v případech některých havárií na vodách, a projevil se významně na mnoha místech, nejen na havárii Bečva. Materiály má k tomu Komise Poslanecké sněmovny v dostatečném rozsahu od jiných kritiků a dokonce i z vlastního šetření. Za necelých 20 let má vodní zákon 34 změn, neuplynul rok bez nějaké novely a v některých letech byly novely i 3x.

Co tedy obsahují legislativní návrhy, podané v poslední době na základě havárie na Bečvě, silně zpolitizované před volbami? Zpřísnění pokut, které se stanou nevymahatelnými, protože jejich výše snadno může překročit hodnotu majetku hříšníka... Zlepšení monitoringu na vodních tocích – neobyčejně nákladné opatření investičně i provozně, které je třeba aplikovat plošně a jejich přínos bude problematický, funkce nespolehlivá a navíc, když už začnou hlásit havárii, je obvykle pozdě. Nevím o žádném podobném skutečně plošném systému monitoringu v některém státě Evropy.

Klasifikace havárií na běžné a velké podle navržené novely je zcela bezzubá, protože není respektována směrnice EU o IPPC, kde je uvedeno, že havárie na tocích s úsekem delším než 10 km.

Povinnost hlášení Komisi Evropské Unie udává příloha č.3 část I Kriteria, bod 3c), jestliže se jedná o průmyslovou havárii a délka zasaženého toku je s jistotou nad 10 km. Ačkoli vodní zákon 254/2001 Sb. udává jako zvláště nebezpečnou látku kadmium a jako látky nebezpečné vodám fluoridy, kyanidy a ionty

řady kovů včetně Cu, Ni, Cr z těch, co byly identifikovány nejčastěji v jistém konkrétním zkoumaném případě, nejsou uvedené látky zařazeny naopak vůbec do seznamu látek v zákoně o prevenci závažných havárií způsobených vybranými chemickými látkami č. 224/2015 Sb. vázaným i na zákon 350 o chemických látkách a na nařízení EP a Rady ES 2004/35/ES a č. 1272/2008 (CLP) a Směrnici 2012/18/EU. V příloze č.3 tohoto zákona je pouze uvedeno, že se EU hlásí havárie na vodních tocích v úseku delším než 10 km, ale bez uvedení bližších kritérií. Zákon sám uvádí, že se vztahuje na látky s toxicitou kategorie H1 od 5 tun a H2 od 50 tun v objektu, ale neuvádí nic o průtočných systémech, jako jsou čistírny odpadních vod, úpravny rud nebo přečerpávací stanice ropných nebo chemických látek a hořavin. Konat v tomto ohledu může ale MŽP podle § 44 zákona 224/2015.

Je navrženo, abychom měli havárie obyčejné a havárie mimořádné. Zneškodňování běžné havárie bude podle novely nadále na vodoprávním úřadu obce, u havárie mimořádného rozsahu definované podle zákona o Integrovaném záchranném systému budou práce na zneškodňování nově řídit hasiči. Jaký je rozdíl (hranice) mezi „běžnou“ a „velkou“ havárií se nedá dost dobře definovat a na počátku havárie se to obvykle ani neví. To platí také u ochrany ovzduší a často jdou oba účinky havárie společně. Je tedy otázkou, zda navržený systém povede ke zlepšení stavu při řešení havárií. Za současného stavu jsou hasiči určeni a vybaveni k prvotnímu okamžitému zásahu, ale nejsou vybaveni dostatečně spolehlivou a citlivou měřicí technikou ke sledování škodlivin. Většinou k tomu nejsou ani odborně kvalifikováni a nelze to po nich chtít. Řízení (velkých) havárií musí dělat specialista a ty u HZS není potřeba držet, měli by být na krajských úřadech. Tam jsou havarijní komise k tomu určené, mají k tomu aparát a měly by vědět, kde je potřebná měřicí aparatura a laboratoř. Musí mít také zpracovány havarijní plány. Poslanecká sněmovna jim ale zkomplikovala život, protože podle původního znění zákona měla být všechna vodní díla, včetně kanalizací a drenáží, zapsána do konce roku 2008 do katastru nemovitostí se záznamem v mapách. Ponechat řízení „malých“ havárií na dnešních ORP je vysoce rizikové, protože na těchto úřadech se často mění personální obsazení a často zde nejsou lidé dostatečně odborně fundovaní. Dojezdové vzdálenosti v dnešních krajích jsou asi jen vzácně delší, než 2 hodiny, což je pro dojezd odborníka nebo inspekce postačující.

Uvedené navržené systémy pokut a opatření ke zlepšení monitoringu jsou sice dobré a jistě najdou realizační možnosti (za kolik bude monitoring?), nicméně nebyl zatím vznesen žádný skutečně účinný prostředek PREVENCE, protože všechna opatření jsou pozdě a k ničemu, když již havárie vznikne. (Nejlevnější auto je to, které si nekoupíte... Básníci v Čechách). Nejlepší legislativní návrh má tedy být věnován prevenci, aby havárie nevznikaly, neboť potom je nemusíme řešit. Tomu se ale všechny návrhy zatím úspěšně vyhýbají.

Objasňování příčin havárie bude jako dosud na vodoprávním úřadu, nadále si bude moct vyžádat spolupráci správce vodního toku nebo České inspekce životního prostředí (ČIŽP). "Pokud rozsah běžné i mimořádné havárie přesáhne hranice území jednoho kraje, jako například v případě havárie na Bečvě, spolupracujícím vodoprávním úřadem bude vždy krajský úřad," podotkla mluvčí. Příslušný krajský úřad se určí podle místa vzniku havárie či podle toho, který kraj havárie zasáhla nejvíc.

Novela také zvyšuje objem peněz na povinném zvláštním účtu krajů, který je určen na likvidaci havárií, a sankce za znečištění toku. "V případě vypouštění odpadních vod s obsahem nebezpečných závadných látek v rozporu s povolením nebo bez povolení až do výše 25 milionů korun, za neohlášení havárie může padnout pokuta až ve výši pěti milionů korun, na dva miliony korun se zvyšuje i pokuta za nečinnost při zneškodňování havárie," uvedla mluvčí MŽP Roubíčková.

Návrh podle mluvčí počítá také s tím, že veškeré náklady spojené s vyšetřováním a zneškodňováním havárie, včetně nákladů za nápravná opatření, musí uhradit původce havárie. "Zcela nově se zavádí skutková podstata - způsobení havárie, kdy může být udělena až milionová sankce za způsobení havárie mimořádného rozsahu," dodala. (Zdroj: Ekolist 9.4.2021) Ale jen za mimořádný rozsah...?

V předchozích zákonech o vodách (naposledy zákon o státní správě ve vodním hospodářství 130/1974 Sb.) byly historicky odůvodněně a technicky i legislativně správně zasazeny ustanovení o povinnosti osob nakládajících s vodami v určitém rozsahu ustanovit odborně způsobilou osobu v každém

subjektu, tato osoba měla název VODOHOSPODÁŘ a měla vymezenou odpovědnost i kompetence. Za podstatné lze považovat to, že tyto osoby měly povinnost se odborně vzdělávat po celou dobu působení ve funkci. K tomu byly pořádány odborné kursy různými institucemi, jmenovat lze např. Domy Techniky ČVTS, vodohospodářské konference, Energetický institut nebo postgraduální kursy na VŠ. Ještě v r. 1997 existovalo Vodohospodářské školicí a informační středisko ve VÚV Praha, to bylo po povodních 1997 zrušeno údajně „pro nedostatek financí“. Několik soukromých institucí a ČVTS se na komerční bázi pokoušelo o další školení, ale účast byla velmi slabá a výsledek nejistý.

Vodohospodář býval jasnou a jedinou kontaktní osobou pro případy jednání s vodoprávními orgány a s ČIŽP. Měl tedy nejen vše „pod palcem“, ale také si jej zaměstnavatel považoval, protože do jeho vzdělávání investoval často nemalé částky. Vodohospodář byl přinejmenším součástí širšího vedení podniku nebo organizace či rezortu, ten měl často dost rozsáhlou působnost (např. hlavní vodohospodář Českých drah nebo Ministerstva obrany. Přes kritické připomínky individuálního charakteru je třeba říci, že se tento systém vyvíjel s mnoha zkušenostmi řadu let a stal se poměrně účinným nástrojem v řízení vodního hospodářství.

Během přípravy VZ 254/2001 Sb. jsem jeho texty několikrát připomínkoval a oponoval a řada mých návrhů se tam dostala a je tam dodnes, některé byly časem zase upraveny tak, aby vyhovovaly z „politického“ hlediska, ale zákon o vodách ztrácel po mnoha novelách účinnost a jasnost. Vznikal například chaos v oblasti povolování nakládání s vodami a schvalování provozních řádů významných vodních děl. To se projevilo tím, že řada firem si dělala provozní řády nekompetentně a podle svých představ, často jen podle minimalizace nákladových položek. Žádný odborník je neoponoval a úřady je neschvalovaly. Rušily se kontrolní laboratoře s operační působností, kontrolní rozborů se dělají dodavatelsky a operátor dostává výsledky pozdě, když je voda již dávno pryč. Opatření k nápravě k zachycení zhoršené kvality nebo havárie jsou proto již zbytečná...

Benevolence a krátkozrakost zákonodárců došla v r. 2000 tak daleko, že ve VZ ze dne 28.6.2001 byla úplně vypuštěna původně část o vodohospodářích a jejich působnosti, ačkoli krátce předtím byla zakotvena (zák. 185/2001 Sb. ze dne 15.5.2001) na základě neblahých zkušeností s odpady povinnost firem mít odpadové hospodáře. Ačkoli jsem bil na poplach a požadoval vrátit do zákona tuto část ještě před finálním schválením VZ a později ještě v několika novelizacích, povinnost mít vodohospodáře byla v parlamentu označena za přežitek a zbytečnost a byla vypuštěna. Takto otočili tehdejší poslanci své názory během 6 týdnů... Ještě před rokem 2008 bylo zrušeno ustanovení o registraci vodních děl v katastru nemovitostí, kam dnes je dobrý přístup. V případě havárie tam ale možné výusti kanalizací nenajdete a není také k dispozici žádná standardní aplikace, která by např. havarijní komisi ukázala na možné původce či zdroje.

Následkem tohoto vypuštění v zákoně došlo v mnoha podnicích i rezortech „úsporně“ ke zrušení funkce vodohospodáře, a to zejména tam, kde jí bylo nejvíce potřeba – ve firmách nakládajících ne úplně správně s nebezpečnými látkami. Stav vodního hospodářství firem se začal pomalu ale jistě zhoršovat tak, jak bývalí vodohospodáři odcházeli pryč. Kompetence ve firmách se rozplývaly, takže za odběry vod odpovídal třeba energetik (pokud ještě byl, později také zrušená funkce), za odpadní vody a odpady někdo zcela jiný a za vnitřní systémy také někdo jiný a s oblibou se zařízení k nakládání s vodami pronajímala externím firmám. Tento stav mohu potvrdit jako obecně platný pro většinu firem jako auditor, který do těch firem chodí. Předepsané a potřebné kvalifikace osob jsou nahrazeny tržními mechanismy nižších výplat nekvalifikovaným zaměstnancům. Ve finále to vede k tomu, že podniky jsou v této oblasti ve většině případů špatně řízeny, ačkoli i zde se najdou výjimky. Vzniká řada havárií jen v důsledku nedostatečné prevence a péče o zařízení, protože na to nikdo z nájemců nedbá. Nákladové řízení firem je z pohledu životního prostředí velmi ošidná věc. Setkal jsem se (ilustrativně) s případem, kdy místo chemika s maturitou fungoval v odpovědné řídicí funkci na chemické ČOV nedoučený zedník s velmi slabou schopností číst a psát. Viděl jsem zařízení zcela a úplně zkorodovaná a neprovozovatelná jen proto, že v nájemní smlouvě nebyla potřebná ustanovení. A viděl jsem zařízení, do kterých nikdo nedal ani korunu údržby jen proto, že to nebylo jeho zařízení a provozoval to zcela a úplně extenzivně.

Havarijní prevence na úřadech se omezila a scvrkla na úplné minimum jen u povolení IPPC, a to ještě velmi často nekvalifikovaně vydávané a posuzované. Firmy, které by měly mít integrované povolení, se

dokážou dost dobře z této povinnosti vykrotit. Třeba tím, že si rozdělí firmu na dvě menší, aby se dostali pod limity. Úředníci ORP věcem bohužel často nerozumí a je pod jejich důstojnost se s odborníky poradit. V dnešních průmyslových areálech je řada firem na společné kanalizaci (i oddílné) společně a někdy dokonce V některých případech nedokážou úředníci určit, zda je odpadní produkt kapalným odpadem nebo odpadní vodou. Výsledky jsou v každém kraji jiné... Pohotovostní služby v mimopracovní době jsou nespolehlivé. Osobně mohu posloužit příkladem ropné havárie, ke které jsem volal úředníka ORP v neděli odpoledne, avšak dotyčný mi řekl do telefonu, že právě vypil pivo a nemůže přijet a abych zásah řídil sám. Netušil, že havárie je olejová v ochranném pásmu vodního zdroje a velmi se divil, když jsem mu to sdělil. V jiném případě šlo o havárii, o které úředník ORP zpočátku tvrdil, že se o nic nejedná a že je to u nich malého rozsahu, hlavní dopad havárie se totiž odehrál ve vedlejším ORP a původ byl také v jiném ORP. Žádný z dotčených ORP neměl zpracovaný havarijní plán (a má ho jen výjimečně někdo) a chaos byl i ve vzniklém problému řízení odstranění následků havárie. V jiném případě firma známá mnoha haváriemi podniká v pronajatém zařízení s velmi nebezpečnými látkami doslova „na kšeft“ bez ohledu na to, jaké postupy jsou správné a neprovádí žádnou údržbu. Vlastník objektu není schopen nájemce vypovědět, ačkoli jeho zařízení je nezákonným nakládáním s odpady zamořeno a havárie je na dosah ruky. Přestože úřady, tj. inspekce a ORP resp. kraj o tom musí vědět, nic se neděje, areál patří zahraničnímu vlastníkovi. Přece nepřipravíme místní lidi o práci! Velmi účinný chaos vznikl také během účinnosti VZ administrativními změnami – přechodem kompetencí bývalých okresů na ORP a na kraje a postupnými změnami kompetencí. Jeden z posledních příkladů geniální práce našich zastupitelů se odehrál na Bečvě ve Valašském Meziříčí, kdy si jistý občan troufl stoupnout do řeky a dělat v ní bez projednání s vodoprávním úřadem pokusy se solením vodního toku. Prý nevěděl, že k nakládání s vodami je třeba nějaký papír.... Je sice profesorem, ale pokus prý dělal ne jako člen Akademie věd, ale jako soukromá osoba. Zdá se, že v dohlednu budou všechny havárie způsobovat soukromé osoby zcela nepostižitelně. Firma XY přece prodá legálně své odpadní vody soukromému občanovi, a na toho zákon nemůže...

Ministerstvu životního prostředí jsem proto podal v létě 2021 další návrh na novelizaci vodního zákona přibližně v následujícím znění:

Návrh vztažený k dosud platnému zákonu 254/2001 Sb. v platném znění:

Vodní zákon
§ 5b nebo § 27a, případně § 39a
Vodohospodářství

(1) Právnícké nebo fyzické osoby, které odebírají nebo jinak užívají vodu, vypouštějí odpadní nebo zvláštní vodu v množství nad 500 m³/měs, nebo 6.000 m³/rok a nejde přitom o obecné užívání vod, nebo zacházejí s nebezpečnými látkami uvedenými v příloze tohoto zákona nad 25 t ročně v celkovém množství, a právnícké nebo fyzické osoby, podléhající ve své činnosti integrovanému povolení podle zvláštního zákona, jsou povinny zajišťovat odbornou péči o vodu prostřednictvím odpovědných odborně kvalifikovaných osob - vodohospodářů.

Splňuje – li podmínky pro ustavení vodohospodáře i jednotlivý provoz s odlišnou dislokací, musí být ustanoven vodohospodář i pro každý jednotlivý provoz.

Ústřední orgány státní správy si mohou určit vodohospodáře, pokud se to bude jevit účelným z hlediska odborné péče o vody v příslušném rezortu.¹

(2) Vodohospodářem může být jen osoba odborně bezúhonná, dostatečně odborně způsobilá k řízení nakládání s vodami a látkami, které mohou kvalitu vody ovlivnit nebo ohrozit. Vodohospodářem může být jen osoba s alespoň úplným středoškolským vzděláním s maturitou a 5 lety odborné praxe, nebo vysokoškolským vzděláním s praxí v oboru 3 roky. Vzděláním se rozumí odborné vzdělání zaměřené na vodní hospodářství, nebo absolvování speciálního akreditovaného kursu vodního hospodářství. Pokud osoba vodohospodáře nesplňuje dočasně, nejdéle na 3 roky, kvalifikační předpoklady a doplňuje si je,

¹ Například Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra nebo Ministerstvo dopravy

může vykonávat se souhlasem příslušného vodoprávního úřadu funkci za pomoci odborného konzultanta s potřebnou kvalifikací a zkušeností.

(3) Každý, kdo má za povinnost ustavit vodohospodáře, je povinen oznámit jeho jméno a doložené údaje o kvalifikaci spolu s dalšími kontaktními údaji určenými prováděcím předpisem do tří měsíců od účinnosti tohoto zákona a vždy do 5 pracovních dnů při každé změně příslušnému vodoprávnímu úřadu a příslušnému územnímu odboru ČIŽP.

(4) Povinností vodohospodáře je udržovat v oblasti své působnosti vodní hospodářství na nejlepší dosažitelné technické a technologické úrovni tak, aby se s vodou zacházelo hospodárně a v souladu se zásadami nejvyššího stupně ochrany nenahraditelného přírodního zdroje, se zásadami jeho ochrany před haváriemi, suchem i povodněmi a s technologiemi využívajícími nejlepší dostupné technologie (BAT). Odpovídá za včasnost a správnost hlášení o vodách, předávaných do informačních systémů státní správ²y. Nejméně jednou ročně musí podat vedení organizace písemnou zprávu o stavu a vývoji vodního hospodářství organizace.

(5) Vodohospodář je povinen si udržovat a pravidelně a soustavně doplňovat získané kvalifikační a odborné znalosti tak, aby byl schopen v rozsahu své působnosti udržovat hospodaření s vodami na dostatečně vysoké odborné a technické úrovni, odpovídající požadavkům tohoto zákona, současnému stavu technického pokroku a zásadám trvale udržitelného rozvoje společnosti. Dále je tato osoba povinna znát v aktuálním znění potřebné zákony, předpisy a nařízení k odbornému nakládání s vodami v rozsahu nejméně odpovídajícím příslušnému vodoprávnímu nebo integrovanému povolení.

(6) Vodohospodář musí být vedením organizace písemně pověřen ke své činnosti, v pověření musí být uveden rozsah jeho práv a povinností s tím, že je povinen prosazovat dodržování zákonů a nařízení ČR a EU a účastnit se alespoň na vyzvání jednání vedení organizace, kde se projednávají otázky dotýkající se současného provozu a jeho budoucího rozvoje s uplatněním zejména požadavků na ochranu vod a životního prostředí, nejméně však dvakrát ročně. Vedení organizace je povinno k jeho návrhům přihlížet a v dostatečné míře je respektovat, případně zdůvodnit jejich omezení nebo zamítnutí v písemné podobě zápisů z jednání vedení organizace.

(7) Vodohospodář je z titulu odpovědnosti výkonu své funkce chráněn před propuštěním zaměstnavatelem nebo zrušením smlouvy pod dobu nejméně 6 měsíců³ od ustavení nového vodohospodáře, pokud neporušil hrubým způsobem své povinnosti. V takovém případě musí dát souhlas ke zrušení jeho pracovní smlouvy nebo převodu na jiné místo příslušný vodoprávní úřad.

(8) Funkce vodohospodáře může být kumulována s funkcí odpadového hospodáře, ustaveného podle zvláštního zákona, pokud to není na újmu výkonu některé z odborností. Podrobnosti k ustanovení o vodohospodářích určí ministerstvo vyhláškou.

Dále je třeba vložit do hlavy XII Správní delikty ustanovení do § 125 a)

odst. 1 - nesplnění povinnosti jmenování odborně způsobilé osoby vodohospodáře a stanovit sankci v odst. 2 písm. c) tj. až do výše 500 000 Kč.

Pokud povinný nesplní opakovaně a ani po sankcionování povinnost ustanovení vodohospodáře, může mu být příslušným vodoprávním orgánem odebráno nebo pozastaveno povolení k nakládání s vodami. Pokud je povinný držitelem Integrovaného povolení podle zvláštního zákona, bude mu pokuta zvýšena na dvojnásobek, ale nebude pozastavena platnost Integrovaného povolení.

Zdůvodnění návrhu

² Nyní ISPOP

³ Důležitá je kontinuita výkonu funkce

Ustanovení o vodohospodářích obsahovaly předchozí zákony 11/1955 Sb. a zákon o státní správě ve vodním hospodářství 130/1974 Sb §16 odst.2, Toto ustanovení, které vzniklo na základě zkušenosti za dlouhá léta vývoje našeho vodního hospodářství, bylo celosvětově hodnoceno velmi kladně a přejímáno do jiných zákonů nejen v Evropě. K němu byla vydána také prováděcí vyhláška č.42/1976 Sb. o vodohospodářích. Ustanovení obsahoval i návrh zákona 254/2001 Sb., avšak na poslední chvíli bylo ze zákona v parlamentu vyřazeno, ačkoli ještě těsně předtím bylo obdobné ustanovení tímtož parlamentem vloženo do zákona 185/2001 o odpadech. Podniky nakládající s vodami tak ztratily povinnost mít odborně způsobilou osobu pro nakládání s vodami a v řadě případů se to projevilo na zhoršení odborné péče o vody a také o zařízení k nakládání s vodami. Vodoprávní úřady a ČIŽP také ztratily odborně způsobilé partnery ve firmách. Nový zákon o odpadech 541/2020 Sb. opět odpadové hospodáře zrušil, čímž se opakuje chyba z roku 2000!

V minulosti se osvědčilo ustavení tzv. oborových vodohospodářů, kteří se starali o jednotlivé rezorty, šlo například o některá specifická odvětví průmyslu jako chemie nebo petrochemie, obranu (vojenské újezdy a objekty), vnitra (výcvikové prostory a objekty), České dráhy nebo spravedlnost (zejména věznice). Proto se v návrhu zakládá možnost jejich ustavení. Oborová popř. koncernová vodohospodářství by měli vést vodohospodáře svých organizací především metodicky a sjednocovat a koordinovat jejich činnost.

Zařazení za §5 zákona vystihuje obecnou povinnost mít vodohospodáře pro všechny druhy nakládání s vodami obecně. Zařazení za § 27 odpovídá potřebě ochrany vodních poměrů.

Zařazení za § 39 lépe vystihuje povinnosti vodohospodářů ve vztahu k nakládání se závadnými látkami a k ochraně vod, zařazení k § 5 je obecnějšího charakteru a doporučuji jej.

Obdobné ustanovení evidentně vycházející ze staré právní úpravy VZ má také energetický zákon 458/2000 v §6 o držitelích licence a zákon o hospodaření energií 406/2000 Sb. v §10 (energetický specialista) i když někdejší funkce energetika jako taková zatím obnovena nebyla, zákon to řeší jiným způsobem.

Neber úplatky, neber úplatky!

Řada teoretiků práva a politici poukazují na to, že systém vodohospodářů byl nahrazen v praxi řízením pomocí systému ISO 9000 a ISO 14000, EMS, EMAS, Responsible Care a jinými. Je pravdou, že tyto systémy jsou poměrně dobrými nástroji, ovšem jsou nástroji pouze dobrovolnými a požadavek certifikace firem podle těchto systémů pro získávání např. státních zakázek se neosvědčil a byl rychle opuštěn. V řadě případů došlo a stále dochází k tomu, že certifikační firma vydává certifikáty jen za peníze a za výsledek činnosti certifikovaného dál nenesou odpovědnost. Když přijdu jako auditor do firmy, okamžitě to poznám, ale není nástroje.... V těchto firmách pak často vznikají havárie různého rozsahu a původu, včetně průmyslových požárů. Pojišťovny dobře vědí, kolik dobře založených nedělních průmyslových požárů různých hal s odpady bylo dobře maskováno a hlášeno jako pojistná událost. Stále se také objevují nová nelegální skladiště chemických látek a odpadů, a to nejen z dovozu. Ale to už jsme v jiných zákonech.

Zákon o odpadech

Odpadový hospodář, téma, o kterém již byla řeč. Bohužel v novém zákoně o odpadech bylo ustanovení o něm zrušeno, stejně jako předtím u vodního zákona. Předchozí zákon 185/2001 Sb. měl do konce roku 2020 celkem 47 novel, proslavil se tím, že některé novely byly v poslanecké sněmovně zrušeny ještě dříve, než začaly platit. Nový zákon 541/2020 Sb. má za méně než 10 měsíců již 2 novely. Při vynalézavosti našich podnikatelů si snadno můžeme představit extrapolaci, kam dojdeme v krátké době. Odpady jsou mnohdy cenný zdroj surovin a energií. Obchodování s odpady je velmi lukrativní věc a samozřejmě svádí k nepravostem, protože o peníze jde vždy až v první řadě. Máme za sebou (snad) éru obchodování s chemickými látkami jako odpady, kdy si obchodník vykoupil či spíše převzal nebezpečné odpady na cizí jméno a po naplnění skladu lokalitu opustil a ponechal sklad v nevyhovujícím stavu. K tomu ještě prosím vykazoval, že je držitelem certifikátu ISO 14001.

Jedním z dalších témat může být klasifikace kapalných odpadů. Jedná se o případ, kdy ve výrobním procesu vznikají odpadní koncentráty v kapalném stavu. Jde o to, že je někdo klasifikuje jako kapalným odpadem a někdo jako odpadní vodu. Logicky se to zdá jednoduché, ale v řadě případů rozhodují krajské úřady (nyní k tomu kompetentní) odchylně. Jsou například vyčerpané pracovní lázně kapalným odpadem podle Katalogu odpadů, nebo mohou být klasifikovány jako odpadní vody? Podle mne takové odpady nejsou odpadními vodami, zejména když jsou separovány přímo na místě vzniku. Jsou ale úředníci, kteří takovou věc ponechávají v klidu na původci odpadů. Jedním z výstupů takového jednání může být skutečnost, že jistá osoba vypustí obsah lapolu již převzatý z autocisterny do vodního toku, a úředník to klasifikuje jako nedovolené vypouštění odpadních vod. Podle mého názoru však šlo o nedovolené nakládání s odpady, protože obsah lapolu byl již separován a má svoje katalogové číslo. Obdobný případ mohu uvést na bázi odpadních vod z galvanických pokovování nebo z výroby textilu. Ponaučení: Musíte být kamarádi s místními úředníky, protože za stejný čin je podle zákona o odpadech dvojnásobná pokuta... Další důvod k tomu, aby se klasifikace takových odpadů sjednotila na úrovni obou zákonů.

Některé další průmyslové havárie a jejich důsledky

V minulosti jsme zažili řadu průmyslových havárií a zejména požárů různých skladovacích hal. Obvykle se ze sdělovacích prostředků dozvíme, že hoří hala tam a tam a že požárníci zasahují a nebyl zjištěn únik škodlivin. Jediný výjimečný případ byl v nedávné době požár haly v Praze, ze kterého šla kouřová vlečka směr Modřany, v Modřanech bylo vyhlášeno doporučení nevětrat a neotvírat okna...

12.dubna 2021

V pražské Modřanské ulici hoří hala, chemici hasičů doporučili obyvatelům Braníka, Kamýku a Modřan nevětrat. Hoří zděný objekt, z ohně stoupal hustý černý kouř, vyplývá z fotografií a videí zveřejněných hasiči. „Požár se postupně daří dostat pod kontrolu,“ uvedli hasiči po 07:30. „Snažíme se dostat pod střešní krytinu. V hale hoří uskladněné zboží nejružnějšího charakteru včetně oblečení a nábytku,“ dodali. Složení kouře neuvedeno.

17.února 2020: Na Kladně hoří desítky autovraků. Toxické zplodiny při hoření plastů nebyly zjištěny...

16.února 2020: Požár skládky pneumatik ve Zdechovicích. Občané byli vyzváni, aby zbytečně nevětrali... Kouř z požáru jde na Řečany nad Labem, hasiči naměřili mírně zvýšené hodnoty oxidu siřičitého a oxidů dusíku.

19.11.2019: Výbuch chemikálií v likvidačním provozu nebezpečných chemikálií firmy Purum v Hamru. Dva mrtví. Osm zraněných – chemické poleptání a popálení a mrak kyseliny sírové v ovzduší. V nemocnici skončili i záchranáři a musel být dekontaminován zasahující vrtulník.

1.11.2019: Výbuch v Synthesii Pardubice na výrobně střelného prachu. Dva mrtví, další nejméně dva těžce zranění, kontaminace v ovzduší směřuje do neznáma...

19.12.2018: Požár hal s dřevotřískami v Olomouci

10.11.2018 Požár haly na výrobu počítačů v letech u Prahy

25.9.2018: Požár na skládce Celio, Ústecký kraj

17.8.2018: Požár haly na lisování plastů. Doporučeno nevětrat...

9.5.2018: Požár průmyslové haly v Praze, doporučeno nevětrat

10.4.2018: V Kovošrotu Kolín hoří sklad elektroodpadu, zplodiny jsou na Týnec a Starý Kolín. Nevětrat, nikdo nic neměří!

23.2.2018: V pořadí již třetí požár v areálu mrazíren Mochov u Prahy. Hoří plastové izolace, potrubí z PVC, mrak chlorovodíku a dioxinů postupuje do neznáma. Doporučeno nevětrat.

7.12.2017: V pražské Vinoři hoří hala vedle benzinky, plná plastových obalů. Doporučeno nevětrat, hasiči změřili oxid uhelnatý. Jak, kde a čím není psáno. A tak dál do historie

Při každém z těchto požárů zasahují desítky hasičských jednotek a je spotřebováno ohromné množství vody, do které jsou přidávána pěnidla. Odvedením hasebních vod se obvykle nikdo nezabývá a vody se nechávají volně vsakovat do půdy, pokud není voda náhodou odvedena na čistírnu, kde ředí ostatní vody a přináší pěnidla. Hasební vody nikdo nemonitoruje ani co do množství, ani jejich případný vliv na recipient.

V průběhu hašení se zhoršují podmínky pro hoření nedostatkem kyslíku a vznikají toxické zplodiny, ideální podmínky pro tvorbu dioxinů. Emise do ovzduší nejsou měřeny, a když, jen orientačně některé parametry. Kam dopadly dioxiny vyprodukované při požárech v Mochově, nikdo netuší. Pokud vůbec existují zprávy o příčinách a likvidaci havárií, tyto údaje zde nejsou.

Závěrem

Stav našeho ekologického zákonodárství je díky činnosti Poslanecké sněmovny i Senátu velmi neutěšený a po pravdě řečeno některá ustanovení jsou z hlediska spravedlnosti obtížně proveditelná a tedy i nevymahatelná. Je třeba ještě uvést, že zákony o vodách a o odpadech a obalech jsou samozřejmě provázány s dalšími zákony, zejména zákonem o podnicích Povodí, o prevenci havárií, o ČIŽP a veřejné správě, o kontrole, o chemických látkách, o EIA, ochraně ovzduší, o VaK, o veřejném zdraví, o BOZP a o požární ochraně, se stavebním zákonem, ochranou lesa a půdy pokud mám vyjmenovat ty bezprostředně dotčené. Na chaos v zákonech navazuje vynucený chaos v prováděcích vyhláškách a Nařízeních vlády. K tomu přichází ještě odborná neschopnost a nerozhodnost úředníků... Je třeba říci, že návrh na zavedení vodohospodářů se těchto oblastí dotýká a bude stát dost úsilí jej dostat zpět, bylo by účinné ho kombinovat s opětným zavedením odpadových hospodářů, protože mají mnoho společného. Spojuje je také otázka ochrany ovzduší a .

Společně by se dalo mluvit o funkci podnikového ekologa a připravit k tomu možná samostatnou novelizaci zákona o ochraně životního prostředí, což by bylo optimální.

Co tomu stavu říkají naši poslanci, tvůrci zákonů?